

BİR TOPLUM TABANLI SERVİKS KANSERİ TARAMA ÖRNEĞİ

**Antalya Merkez 13 Nolu Sağlık Ocağı Bölgesinde İkamet Eden
25-64 Yaş Grubu Kadınlarda Servikal Smear Alımı İle Serviks
Kanseri Araştırma Projesi**

Dr. Selda AYDIN*
Dr. Berna ERTÜRK**
Uz. Dr.Hülya KARAKILINÇ***

Kanser Erken Teşhis ve Tarama Merkezi*
Merkez 13 Nolu Sağlık Ocağı**
İl Sağlık Müdürlüğü- Antalya***

Serviks kanseri, Türkiye’de kadınlar arasında yüzbinde 5.1 ile beşinci sıklıkta, Antalya’da ise yüzbinde 3,9 ile sekizinci sıklıkta görülmektedir. Serviks kanserinin kontrolünde, servikal smear incelemesinin etkinliği çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Serviks kanseri, PAP smear testi ile erken teşhisi en kolay ve en ucuz kanserdir.

AMAÇ:

Birinci basamak sağlık kuruluşları ile birlikte çalışmalar yaparak hedef kadın nüfusa ulaşmak, ulaşılan kadın nüfusa serviks kanserinin önemini ve erken teşhis edilebilen bir kanser olduğunu vurgulamak, erken teşhiste Pap-smear alımının önemini anlatmak, Pap-smear alımını yaygınlaştırmak, böylece serviks kanserinin insidansını ve erken teşhis ile tedavisini sağlayarak mortalite hızını azaltmaktır.

Bu amaç doğrultusunda, Merkez 13 Nolu Sağlık Ocağı bölgesinde yaşayan 25-64 yaş grubu kadınlarda servikal smear alımı ile toplum tabanlı serviks kanser araştırma programı uygulamaktır.

MATERYAL-YÖNTEM:

Araştırma yeri olarak sağlık ocağı çalışanlarının istekli olmasından dolayı Antalya Merkez 13 Nolu Sağlık Ocağı bölgesi seçilmiştir. Seçilen

bölgenin nüfusu 18299 olup, %30,2 (5525)'i 15-49 yaş kadınlar oluşturmaktadır. Gecekondu bölgesi olması ve imara kapalı olması nedeniyle nüfus uzun yıllardır fazla değişikliğe uğramamıştır. Bölge insanının sosyo-ekonomik seviyesi düşük ve büyük çoğunluğunun sosyal güvencesi yoktur. Sosyal güvencesi olanların ağırlığını sosyal sigortalar kurumuna bağlı kişiler oluşturmaktadır. Ancak sosyal güvencesi olmayanların büyük çoğunluğu da yeşil karta sahiptir.

Merkez 13 Nolu Sağlık Ocağı, 1995 yılından beri bölge halkına hizmet vermektedir. Bölgenin merkeze uzak olması ve sosyal güvenceli kişi sayısının az olması nedeni ile halkın sağlık ocağından hizmet alma ve çalışmalara katılma isteği oldukça yüksektir. Sağlık Ocağına başvuran kişi sayısı günde ortalama 200'dür.

Araştırma projesi olgu akış şemasına göre yönetilmiştir (Şekil 1).

Sağlık personeli eğitimi: Sağlık ocağı personeline KETEM hekimleri tarafından “Genital Organ Kanseri ve Smear Alımı” konulu teorik ve uygulamalı eğitim verilmiştir.

Halk eğitimi: Sağlık ocağına davet edilen kadınlara küçük gruplar oluşturularak “üreme sağlığı, genital organ kanserleri ve tarama programı, kendi kendine meme muayenesi” hakkında eğitimler proje boyunca yapılmıştır.

Hedef nüfusun belirlenmesi: Araştırma projesine literatürler taramasından sonra; hedef nüfusun Merkez 13 Nolu Sağlık Ocağı Bölgesinde (Kepezaltı, Ünsal ve Santral mahallelerinde) ikamet eden, 25-64 yaş grubunda cinsel olarak aktif, serviks kanseri ile ilgili herhangi bir bulgusu olmayan ve araştırmaya katılmak isteyen kadınlar olmasına karar verilmiştir.(Tablo 1).

Sağlık Ocağının 2005 Ev Halkı Tespit Fişlerinden(ETF) 25-64 yaş grubu evli kadınların listesi sağlık evi ebeleri tarafından çıkarılmış ve hedef nüfus 4101 olarak belirlenmiştir. Ancak 2006 yılı Şubat ayında Sağlık Müdürlüğü tarafından kapsamlı yürütülen ETF çalışması sonucunda hedef nüfusun **3760** kadın olduğu saptanmıştır.

Ev ziyaretleri: Sağlık Ocağı ebeleri tarafından hedef nüfus listesindeki tüm kadınlar evlerinde ziyaret edilerek araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmanın amacı ve yöntemi ile ilgili bilgi içeren ‘**muayeneye çağrı davetiyesi**’ almaları sağlanmıştır. Ayrıca davet edildiği halde davet günlerinde başvuru yapmamış kişilere tekrar ulaşılmıştır.

Birinci basamak muayenesi ve smear alımı: Sağlık Ocağına başvuran kişiler tekrar bilgilendirilerek **Aydınlatılmış Onam Formu** imzalatılıp, kişisel bilgileri, üreme sağlığı öyküsü ve muayene bulgularını içeren araştırma formu doldurularak smearleri alınmıştır.

Smearlerin boyaması ve patolojik incelemesi: Alınan smearler KETEM'e sağlık ocağı personeli tarafından getirilmiş, KETEM patoloji teknisyeni tarafından boyanmıştır. Sitolojik inceleme Antalya Devlet Hastanesi patoloji uzmanları tarafından yapılmıştır.

Sitolojik inceleme sonucu normal ise, kişiler bu tetkiki üç yıl üst üste yaptırmaları konusunda bilgilendirilmiştir. Sonuç şüpheli ise kişi kolposkopik değerlendirme için KETEM'e davet edilmiştir. Bu değerlendirme sonrasında gerekirse ikinci basamak sağlık kuruluşları hekimleri ile görüşülerek tedavileri için yönlendirilmiştir

BULGU- SONUÇLAR :

Araştırma kapsamında smear alımı, 2006 Aralık ayı sonunda bitirilmiştir. Araştırmada belirlenen hedef nüfusta smear alımına katılma oranı % 77,7 (2923)dir (Tablo 1). Alınan smear örneklerinin 2835(%96.9)'inin sitolojik değerlendirmesi yapılmıştır. Sitolojisi değerlendirilen smear örneklerinin %90,6 (2571) sında atipik hücre saptanmamış, 10 (%0,3)'u ise önemi belirlenemeyen atipik squamöz hücreler (ASCUS),5 (%0,1)'i düşük dereceli squamöz intraepitelyal lezyon (L-SİL) ve 2(%0,07)'si yüksek dereceli squamöz intraepitelyal lezyon(H-SİL) olarak değerlendirilmiştir(Tablo 2). İntra epitelyal lezyon çıkan 10 kadının 9'undan merkez danışman hekimi Uz. Dr. İsmail Aydın tarafından kolposkopi ile biopsi alınmış ve patolojik inceleme yapılmıştır. Patolojik inceleme sonucuna göre bir kişi konizasyon, diğer kişiler tedavi için ikinci basamak sağlık kuruluşuna yönlendirilmiştir. Alınan smearlerin 88(%3,1) adedinin patolojik değerlendirmesi devam etmektedir. Patolojik değerlendirme tamamlandıktan sonra istatistiksel veriler çıkarılarak kesin sonuçlara ulaşılabacaktır.

ÖNERİLER :

Servikal smear taramalarının toplum tabanlı geniş kitlelere yapılması yerine riskli gruplara yapılması maliyet ve etkinlik açısından yararlı olacaktır. Birinci basamakta alınan smearlerin sitolojik incelemesi için ikinci basamak sağlık kuruluşları ile işbirliği yapılması etkinliği arttıracaktır.

Şekil 1. Olgu akış şeması

Bölge doktor, ebe hemşirelerinin eğitimi ↓	Topluma ulaşma
Halk eğitimi ↓	
Hedef nüfusun tanımlanması ve isim listelerinin oluşturulması ↓	
Hedef nüfusun ev ziyaretleri sağlık ocağına daveti ↓	
Sağlık ocağına gelen kişiye bilgi verilmesi, aydınlatılmış onam formunun doldurulması ↓	
Smear alımı ↓	
Alınan smearlerin KETEM'de boyamalarının yapılarak patolojiye gönderilmesi ↓	
Patolojiden gelen sonuçların sağlık ocağına iletilmesi ↓	
Şüpheli vakaların kolposkopik değerlendirme için KETEM'e yönlendirilmesi ↓	
Gerekli durumlarda ikinci basamak sağlık kuruluşuna yönlendirme	

Tablo1.Mahallelere göre hedef nüfusa ulaşma durumu

Mahalle Adı	Sağlık evi adı	Hedef kadın sayısı	Smear alınan kadın		Smear istemeyen kadın sayısı	Smear alınmayan kadın sayısı	Smear alınmayan kadın	
			Sayı	%			Sayı	%
Kepezaltı Mahallesi	Kepezaltı 1	424	210	49,5	200	14	214	50,5
	Kepezaltı 2	455	374	82,1	35	46	81	17,8
	Kepezaltı 3	314	314	100,0	0	0	0	0,0
	Kepezaltı 4	392	277	70,6	84	31	115	29,3
Santral Mahallesi	Santral 1	348	259	74,4	19	70	89	25,6
	Santral 2	414	350	84,5	10	54	64	15,5
	Santral 3	374	314	83,9	18	42	60	16,0
Ünsal Mahallesi	Ünsal 1	340	317	93,2	2	23	25	6,8
	Ünsal 2	341	234	68,6	91	16	107	31,4
	Ünsal 3	358	274	76,5	24	60	84	23,5
TOPLAM		3760	2923	77,7	483	356	839	22,3

Tablo 2. Serviks smear örneklerinin patoloji değerlendirme sonuçları, uygulanan işlem ve öneriler

Değerlenme	Sayı	%	Uygulanan işlem ve öneriler
Atipik hücre yok	2571	90.6	Yıllık smear kontrolü önerildi
Bakteriyel Vajinozis	135	4.7	Tedavi verildi
Tricomonas Vaginalis	3	0.1	Tedavi verildi
Estrogen Eksikliği	9	0.3	Menapoz polikliniğine yönlendirildi
Reaktif Hüresel Değişiklikler	32	1.1	Tedavi+Kontrol smear önerildi
Skuamöz Metaplazi	22	0.7	6 ay sonra kontrol smear önerildi
Kandida Enfeksiyonu	3	0.1	Tedavi verildi
Kokobasil	43	1.5	Yıllık smear kontrol önerildi
ASCUS	10	0.3	3 kolposkopi yapıldı,7 ted+kontrol smear önerildi
L-SIL	5	0.1	Kolposkopi yapıldı
H-SIL	2	0.07	Kolposkopi yapıldı
Patoloji sonucu çıkmayan	88	3.01	
TOPLAM	2923	100.00	

